

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ У СИСТЕМІ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ПРОЦЕСІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

У статті досліджено питання формування інформаційних потоків у системі партнерської взаємодії в процесі впровадження інклюзивної освіти. Проведено аналіз руху інформації в системі партнерської взаємодії. Виявлено специфічні проблеми функціонування інформаційного забезпечення в цій системі. Охарактеризовано основні критерії оцінки та напрями формування інформаційних потоків у системі.

Ключові слова: інформація; джерела інформації; інформаційні потоки; інформаційне забезпечення; система партнерської взаємодії; інклюзивна освіта.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку економічних відносин та потреб суспільства основою аналізу, розробки та прийняття ефективних управлінських рішень, організації їх виконання в процесі впровадження інклюзивної освіти є якісне інформаційне забезпечення. Аналіз руху інформації в системі партнерської взаємодії в процесі впровадження інклюзивної освіти, функціонування якої спрямоване на створення єдиного освітнього простору та захист інтересів людей з особливими освітніми потребами, виявив специфічні проблеми функціонування інформаційного забезпечення в цій системі. Потребує вдосконалення визначення основних критеріїв оцінки та напрямів формування інформаційних потоків у системі. При цьому потребують уточнення ідентифікація, систематизація та синхронізація інформаційних потоків як усередині самої системи, так і за її межами.

Постановка мети. Визначити особливості руху інформаційних потоків у процесі впровадження інклюзивної освіти щодо розробки та прийняття управлінських рішень, досягнутих за рахунок взаємодії підприємств та спрямованих на забезпечення максимальної соціально-економічної вигоди.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення поставленої проблеми. Питанням формування інформаційних потоків та інформаційного забезпечення управління присвятили свої праці вітчизняні та зарубіжні вчені: П. Й. Атамас, М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, С. В. Івахненко, Л. В. Нападовська, М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко, І. П. Босак, М. П. Денисенко, С. М. Петренко, М. А. Вахрушина, К. Друрі, В. Б. Івашкевич, Б. Є. Нідлз, В. Ф. Палій та інші.

З одного боку, інформаційне забезпечення можна представити як сукупність інформації (інформаційну базу), необхідну для управління економічними процесами [1; 5], а з іншого – як систему, у яку входять технічні засоби та програмне забезпечення, інформаційні технології, методичні матеріали, системи класифікації та кодування [3; 4; 12; 13]. Водночас розгляд поняття «інформаційне забезпечення» як системи одер-

жання, оцінки, зберігання та переробки даних для надання результативної інформації для розробки та прийняття рішень у процесі впровадження інклюзивної освіти дозволяє представити процес інформаційного забезпечення як інструмент ефективного управління цією системою в цілому. Однак питання формування інформаційних потоків, їх ідентифікації, систематизації та синхронізації всередині системи та за її межами потребують подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення ефективного управління будь-якою системою необхідна достовірна та своєчасна інформація, на основі якої здійснюється аналіз, розробка та прийняття управлінських рішень для кожного економічного або соціального процесу. Відповідно, процес інформаційного забезпечення має бути безперервним і якісно організованим.

Процес упровадження інклюзивної освіти є специфічним об'єктом аналізу та інструментом забезпечення доступності та рівності можливостей, беручи до уваги його значення та роль у розвитку держави. Перехід до інклюзії зумовлює необхідність змін у соціальній, економічній та освітній сферах із пріоритетним розглядом трансформації освітньої системи як засобу втілення ідей соціальної справедливості.

Інклюзивна освіта – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти учням з особливими освітніми потребами шляхом організації їхнього навчання в загальноосвітніх та вищих навчальних закладах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності.

У сучасних умовах інклюзивну освіту необхідно розглядати не лише як певну форму надання освітніх та виховних послуг, а як економічну та соціокультурну технологію, спрямовану на гуманізацію навчального процесу, посилення виховної та соціальної спрямованості навчання, забезпечення безбар'єрного доступу та надання необхідного супроводу.

Основними принципами державної політики щодо впровадження інклюзивної освіти є: 1) принцип реа-

лізації прав людини (цінність кожної особистості, рівність прав та можливостей, надання підтримки незалежно від психофізичного, соціального статусу, релігійних переконань, етнічної належності, місця проживання); 2) принцип гарантії та стабільності засобів державної допомоги та підтримки дітей з інвалідністю та їхніх сімей, створення нових та підтримка наявних моделей соціальних послуг; 3) принцип науковості (розробка теоретико-методологічних основ інклюзивного навчання, програмно-методичного інструментарію, аналіз і моніторинг результатів упровадження інклюзивного навчання, оцінка ефективності технологій, що використовуються для досягнення позитивного результату, проведення незалежної експертизи); 4) принцип системного підходу до процесу організації та реалізації технологій інклюзивного навчання (реалізація практик соціальної роботи з сім'єю в умовах загальноосвітніх навчальних закладів та системи освіти в цілому); 5) принцип соціальної відповідальності сім'ї (за виховання духовно та фізично розвинутої особистості; самостійність та автономність сім'ї в прийнятті рішень щодо розвитку дитини з особливими освітніми потребами, визначення її життєвого шляху); 6) принцип міжвідомчої інтеграції та соціального партнерства (координація дій різних відомств, соціальних інституцій, служб для оптимізації процесу освітньої інтеграції дітей з особливими освітніми потребами) [11].

Завдання інклюзивної освіти реалізуються в таких напрямках: 1) удосконалення нормативно-правового, фінансово-економічного, науково-методичного забезпечення; 2) запровадження інноваційних освітніх технологій на основі інклюзивного підходу та моделей спеціальних освітніх послуг; 3) формування освітньо-розвивального середовища шляхом забезпечення психолого-педагогічного, медико-соціального супроводу; 4) розвиток мережі навчальних закладів, які впроваджують принципи інклюзивної освіти; 5) вирішення низки соціальних проблем щодо становлення, інтегрування в суспільство людей з особливими освітніми потребами; 6) удосконалення системи підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, які працюють в умовах інклюзивного навчання; 7) надання підтримки та залучення батьків дітей з особливими освітніми потребами до участі в навчально-реабілітаційному процесі для підвищення його ефективності [11].

Перехід на інклюзивну форму навчання та виховання є об'єктивною необхідністю, відповіддю на соціальне замовлення суспільства. Водночас успішною реалізація моделі інклюзивної освіти може бути

лише за умов ефективної співпраці всіх її учасників, взаємодії структурних елементів та створення належного інформаційного забезпечення. Це сприятиме організації взаємодії різних інформаційних систем між собою, а також взаємодії інформаційних систем із різними користувачами за умов відображення даних в усіх взаємодіючих системах на різних рівнях, утворюючи підґрунтя для вирішення проблем інформаційної сумісності взаємодіючих систем.

Процес розробки інформаційного забезпечення повинен передбачати не лише визначення складу інформації, необхідної для розв'язання цільових завдань та прийняття стратегічних управлінських рішень, але й структуру інформації та можливі напрями її перетворення. Не менш важлива увага має приділятися характеристикам руху потоків інформації: їхньому змістовному наповненню та термінам, а також характеристикам якості інформації та способам перетворення інформації з урахування вимог та потреб кінцевого користувача. Зокрема, повинні забезпечуватися прямий доступ користувачів до інформації, можливість багаторазового використання інформації, водночас захист її від спотворень та несанкціонованого доступу.

Крім того, до інформаційного забезпечення висуваються такі вимоги: якість, достовірність та оперативність отримання інформації; відповідність інформації потребам управління; забезпечення мінімальним, але достатнім обсягом інформації для прийняття виважених управлінських рішень; забезпечення оперативного реагування на відхилення; регулярність інформації для простеження динаміки; багатоваріантність інформації для розгляду альтернативних рішень; комплексність і наочність інформації; результативність інформації, яка полягає в зіставленні результатів із витратами [8].

Інформаційний потік являє собою сукупність повідомлень, які циркулюють усередині систем, між ними та в зовнішньому середовищі й необхідні для здійснення процесів управління з метою забезпечення ефективної реалізації поставлених завдань і отримання взаємної соціально-економічної вигоди [7, с. 12; 9, с. 13].

Процес інформаційного забезпечення передбачає виконання таких операцій: збір інформації з різних джерел та її реєстрацію; обробку й аналіз даних; перетворення й передачу інформації; зберігання інформації (бази даних). Здійснення операцій у зазначеній послідовності зумовлює рух інформаційних потоків (рис. 1).

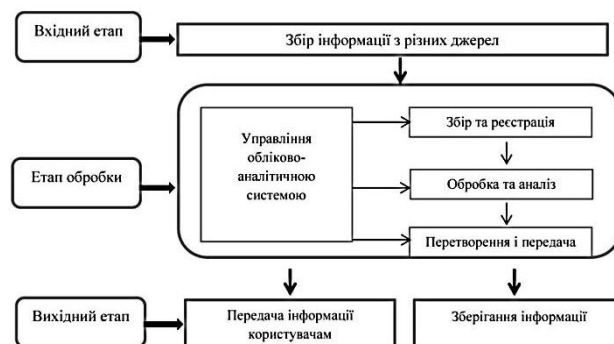

Рис. 1. Процес інформаційного забезпечення системи

Джерело: власна розробка автора.

Збір інформації передбачає створення інформаційних каналів; вибір об'єктів інформації, визначення та організацію роботи з інформаційними джерелами, отримання (споживання) інформації; забезпечення безперервної роботи джерел інформації. Джерелами інформації для системи, крім незалежних зовнішніх, є всі внутрішні джерела інформації. На вході системи інформаційні потоки розподіляються за функціональними блоками, де вони детально обробляються для виявлення ключових параметрів і показників. На наступному етапі оброблені (очищені) інформаційно-облікові дані розподіляються й аналізуються всередині системи, після чого відфільтрована інформація згідно з поставленими цілями надається в необхідній формі та розподіляється між користувачами.

Обробка інформації забезпечується через накопичення, оцінювання та аналіз інформації; класифікацію, зіставлення та перевірку достовірності, вилучення необ'єктивних і суперечливих відомостей; формування гіпотез; інтерпретації інформації; створення інформаційних баз даних; розподіл інформації, розроблення інформаційних документів.

Постійне збільшення обсягів інформації та, відповідно, формування великої кількості інформаційних потоків призводить до збільшення можливості використання корисної її частини з метою підвищення обґрунтованості управлінських рішень. Поряд із цим, надмірність інформації ускладнює процес її обробки, вибору окремої її частини із загального масиву, що формує додаткові затрати часу, фінансових, трудових і технічних ресурсів, зумовлює зниження рівня оперативності, доцільності та своєчасності прийняття управлінських рішень [2, с. 228; 10, с. 58].

Основною метою функціонування системи партнерської взаємодії в процесі впровадження інклюзивної освіти є отримання соціально-економічної вигоди від співпраці. Процес упровадження інклюзивної освіти – системи освітніх послуг, що базується на принципі рівності права на освіту – спрямований на залучення людей з особливими потребами та обмеженнями за станом здоров'я можливостями до навчальних закладів, але суттєво ускладнений закритістю для них доступу до повноцінного суспільного життя. Однак важливим стимулом для розвитку інклюзивної освіти є безпосереднє поширення інформації, ідей, досвіду та практики інклюзії [14].

Отже, важливим під час формування інформаційних потоків у системи партнерської взаємодії є здійснення їхньої ідентифікації, систематизації та синхронізації щодо джерела виникнення інформації, користувачів, цільового призначення інформації, її

носіїв, напрямів використання, інтенсивності, періодичності, достовірності, структури, обсягу, швидкості обробки й передавання, пропускну здатності каналу передачі інформації. А деталізація окремих процесів системи в розрізі її складових надає змогу виявити недоліки в їхній роботі та здійснити пошук оптимальних варіантів для отримання взаємної соціально-економічної вигоди.

При цьому інформаційне забезпечення буде в значній мірі визначати інтелект самої системи, оскільки міститиме всю інформацію, яку використовуватиме система, а також оперуватиме нею та здійснюватиме інформаційний обмін як усередині системи між її структурними елементами, так і з зовнішнім середовищем.

Інформаційне забезпечення надає можливість устанавити перспективний план дій учасників системи партнерської взаємодії в процесі впровадження інклюзивної освіти щодо забезпечення прав людей з особливими освітніми потребами. Оскільки внаслідок обробки інформації формуються знання про поточний стан функціонування системи, визначаються напрями та механізми її розвитку.

У сучасних умовах функціонування системи партнерської взаємодії в процесі впровадження інклюзивної освіти пов'язане з формуванням нової філософії державної політики щодо людей з особливостями психофізичного розвитку; удосконаленням законодавчої та нормативно-правової бази відповідно до Конвенції ООН про права дитини; реалізацією та поширенням моделі інклюзивної освіти; створенням єдиного освітнього простору, який відповідає потребам дитини. Однак структурні підрозділи (служби), персонал, які відповідають за інформаційне забезпечення, як правило, не становлять єдиного цілого як у розумінні формальної структури, так і в плануванні діяльності, що суттєво впливає на функціонування системи партнерської взаємодії та її інформаційної складової [6, с. 84–90; 10, с. 59].

Формування та рух інформаційних потоків у системі партнерської взаємодії в процесі впровадження інклюзивної освіти пов'язані зі специфічними проблемами функціонування інформаційно-облікового забезпечення в ній, аналіз яких дозволяє сформулювати особливі вимоги та критерії оцінки системи інформаційного забезпечення (табл. 1).

Розгляд інформаційного забезпечення системи з урахуванням інформаційних потоків зовнішнього та внутрішнього середовища вимагає визначення не лише їхньої організаційної структури, а й функціональних складових (підсистем).

Таблиця 1

Особливості функціонування інформаційно-облікового забезпечення в системі партнерської взаємодії

Проблеми функціонування інформаційного забезпечення	Вимоги до системи інформаційного забезпечення	Критерії оцінки системи інформаційного забезпечення
несвоєчасність передачі інформації	потрібна інформація повинна надходити до аналітика в мінімальні строки	оперативність інформації
ризик виникнення помилок у документах; необхідність уточнень після отримання інформації; надмірність зайвої інформації	інформація повинна відповідати дійсності, сучасним умовам, об'єктивно відображати всі факти й процеси	об'єктивність інформації
порушення в ході переміщення інформації (переривання потоків); ризик безпеки інформаційної інфраструктури	інформація може надходити з різних інформаційних джерел, але мати одну й ту ж інформаційну сутність	єдність інформації

невідповідність даних у складених документах потребам користувачів; ризик ненадійності отриманої інформації; дублювання інформації	інформація має відповідати потребам, забезпечувати надходження даних саме про ті напрями діяльності з деталізацією, необхідною для всебічного вивчення соціально-економічних явищ і процесів	аналітичність інформації
низька якість формування інформаційних потоків; ризик неотримання інформації адресатом; відсутність релевантної інформації	система інформації повинна забезпечувати максимально необхідний обсяг інформації за мінімальних витрат на її збирання, обробку, зберігання та використання	ефективність інформації

Джерело: власна розробка автора.

Функціональними підсистемами виступають функції управління, без яких неможливе ефективне функціонування системи партнерської взаємодії в процесі впровадження інклюзивної освіти: планування (інформація про плани та планові показники), організація (положення для організації системи; посадові інструкції; графік документообігу), облік (інформація про кошти та джерела їх формування, реєстрація господарських операцій), контроль (інформація про рівень виконання планів, дотримання внутрішніх регламентів), аналіз (інформація про стан та динаміку об'єкта аналітичної оцінки, вплив факторів на його зміну), мотивація (інформація про персональний вклад у виконання планів) і регулювання (інформація про можливі шляхи подальшого розвитку та рішення щодо коригування планів). Вивчення процесу формування інформаційних потоків на основі функціональних підсис-

тем надає можливість оперативного виявлення потреб у необхідній інформації та її руху в процесі функціонування системи партнерської взаємодії; своєчасного досягнення поставлених цілей задля отримання максимального соціально-економічного ефекту.

Висновки. Отже, формування інформаційних потоків у системі партнерської взаємодії в процесі впровадження інклюзивної освіти зумовлюється оптимізацією інформаційних зв'язків між складовими такої системи та рівнем оперативності, аналітичності та ефективності необхідної інформації для задоволення потреб керівників різних рівнів щодо розробки та прийняття управлінських рішень, досягнутих за рахунок співпраці та спрямованих на забезпечення максимальної соціально-економічної вигоди в процесі забезпечення рівного доступу до якісної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Босак І. П. Інформаційне забезпечення управління підприємством: економічний аспект / І. П. Босак, Є. М. Палига // Регіональна економіка. – 2007. – № 4. – С. 193–195.
- Воронко Р. М. Організація контролю інформаційних потоків і ресурсів [Текст] / Р. М. Воронко // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 4(54). – С. 44–47.
- Денисенко М. П. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством / М. П. Денисенко, І. В. Колос // Економіка та держава. – 2006. – № 7. – С. 19–24.
- Іванова В. Щодо формування системи інформаційного забезпечення розвитку економіки України / В. Іванова // Економіст. – 2008. – № 4. – С. 61–63.
- Козак В. Г. Удосконалення системи інформаційного забезпечення економічного аналізу / В. Г. Козак // Економіка АПК. – 2005. – № 1. – С. 66–70.
- Кривов'язюк І. В. Інформаційні потоки в логістиці, їх ціль і роль / І. В. Кривов'язюк, О. Р. Усков // Науковий журнал «Логістика: теорія та практика». – 2011. – № 1. – С. 83–95.
- Крикавський Є. В. Логістика / Є. В. Крикавський. – Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка», 1999. – 264 с.
- Кулинич М. Б. Особливості інформаційного забезпечення системи управління витратами підприємства / М. Б. Кулинич, С. В. Сорока // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2010. – № 4. – С. 98–103.
- Матвієнко О. В. Основи інформаційного менеджменту : [навч. посібник] / О. В. Матвієнко – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 128 с.
- Мезенцева С. А. Концептуальні засади оптимізації інформаційних потоків у системі управління підприємством телекомунікаційних послуг [Текст] / С. А. Мезенцева // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 217. – С. 58–60.
- Наказ МОН України від 1 жовтня 2010 року № 912 «Про затвердження концепції розвитку інклюзивної освіти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MUS13929.html.
- Петренко С. М. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю господарських систем : [монографія] / С. М. Петренко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2007. – 290 с.
- Чумаченко М. Г. Розвиток управлінського обліку в Україні: Баланс / М. Г. Чумаченко. – 2000. – № 23. – С. 27–29.
- Резолюція 48/96 Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_306.

Кравченко Т. В.,

Черноморський державний університет імені Петра Могили, г. Николаев, Україна

Формирование информационных потоков в системе партнерского взаимодействия в процессе внедрения инклюзивного образования

В статье рассмотрены вопросы формирования информационных потоков в системе партнерского взаимодействия в процессе внедрения инклюзивного образования. Проведен анализ передачи информации в системе партнерского взаимодействия. Выявлены специфические проблемы функционирования информационного обеспечения в этой системе. Охарактеризованы основные критерии оценки и направления формирования информационных потоков в системе.

Ключевые слова: информация; источники информации; информационные потоки; информационное обеспечение; система партнерского взаимодействия; инклюзивное образование.

Kravchenko T. V.,

Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolaiv, Ukraine

Formation of information flows in the system of partnership interaction in the process of implementation of the inclusive education

In conditions of development the economic relations and the needs of society the foundation of analysis, elaborating effective management solutions and their realization in the process of implementation of inclusive education is quality information support.

Identification, ordering and synchronization the sources of information, users, purpose of information, directions of use, intensity, frequency, probability, structure, volume and speed of processing and transmission, abilities of information channel are important in the formation of information flows in the system of partnership interaction.

Formation of information flows in the system of partnership interaction in the implementation of inclusive education is conditioned by optimization of information links between components of this system and the level of efficiency, analyticity and effectiveness of necessary information. Fulfilling the needs of managers at various levels in questions of elaborating effective management solutions should be reached through interaction and should be aimed to maximize socio-economic benefits in providing equal access to quality education.

Keywords: information; sources of information; information flows; information support; system of partnership interaction; inclusive education.

Рецензенти: *Горлачук В. В., д-р екон. наук, професор;*

Яремко Ю. І., д-р екон. наук, професор.